

HYVIL

Ajankohtaista pelastustoimesta

- Katsaus lainsäädäntövalmisteluun
- Valtion ohjauksen ongelmatiikasta

Tietofoorumi 2.12.2024

Vesa-Pekka Tervo

Pelastuslain uudistaminen - II vaihe

- Annetut reunaehdot
 - Säännösmuutokset eivät saa aiheuttaa viranomaisille, yrityksille tai muille tahoille lisäkustannuksia.
 - Tavoitteena sisäministeriön strategisen roolin korostaminen.
 - Perusvalmistelu toteutetaan kevääseen 2025 mennessä ja lausuntokierros kevään-kesän 2025 aikana.
 - Hallituksen esitys on tarkoitus viedä eduskuntaan syksyllä 2025. Lainmuutokset on tarkoitus saada voimaan vuoden 2026 alussa.

Pelastuslain tiedonhallinnan päivitys

- Henkilötietojen käsittelyä, tiedonsaantioikeuksia ja tietosuojaa koskeva kokonaisuus toteutetaan erillisenä hankkeena kansallisen tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen aikataulussa. Samalla tarkistetaan päivitystarpeet kansallisen tiedonhallintalainsäädännön ja muun relevantin lainsäädännön osalta.
 - Säädetään henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuusvaatimuksesta ja luovutaan rekisterisidonnaisesta sääntelystä.
 - Päivitetään tarvittavilta osin henkilötietojen säilytysaika ja toisiokäyttö.
 - Tiedonsaantioikeuksiin ja tietojen luovutukseen liittyvä sääntely päivitetään vastaamaan tämänhetkisiä tarpeita sekä perustuslain säätämisjärjestystä.
 - Tietojen luovutustavan sääntely kumotaan.
 - Arvioidaan ja tehdään tarvittavat tietojärjestelmien sääntelyn päivitykset.
- HE luonnosten perusvalmistelu 30.5.2025 mennessä, lausuntokierros 2.6.-29.8.2025, HE luonnoksen jatkovalmistelu ja mahdollinen budjettivalmistelu 1.9.2025 - 27.2.2026, Hallituksen esityksen antaminen 26.3. - 3.9.2026.
- Merkittävä tuki hankkeelle Pelastusopiston tuottamasta tutkimuksesta.

Väestönsuojelun kehittäminen (HO)

- Toteutetaan kaikilla hallinnonaloilla häiriö- ja kriisitilanteiden sääntelyn kokonaistarkastelu (yhteys valtion kriisijohtamisen kokonaisarvion laadintaan). Sektori-lainsäädännön päivitystyö toteutetaan samanaikaisesti valmiuslainsäädännön uudistamisen kanssa syksyyn 2025 mennessä.
- Valmistelussa arvioidaan (mm.)
 - väestönsuojan rakentamisvelvollisuuden neliörajan laskemisen mahdollisuus uudisrakentamisen yhteydessä.
 - sääntelytarve väestönsuojan ylläpidosta ja purkamisesta.
 - sääntelyn tarve väestönsuojien käyttöönotto- ja käyttösuunnitelmasta, valvonnasta ja arvioidaan sääntelymahdollisuudet materiaalisesta varautumisesta.
- *Perussäännöksen lisääminen pelastuslakiin, jolla mahdollistetaan pelastustoimen järjestämislain nojalla pelastustoimen poikkeusoloihin varautumisen edellytyksenä olevat materiaaliset valmiudet ja poikkeusolojen toiminnan etukäteisvalmisteluiden alueellisen koordinaation kokoaminen yhden tai useamman hyvinvointialueen järjestettäväksi.*

Pelastustoimintaa ja sopimuspalokuntia koskevan sääntelyn uudistaminen

- *Vaatimus sammutusvesisuunnitelman hyväksynnästä aluevaltuustossa kumotaan ja siirretään osaksi palvelutasopäätöksen hyväksyntää.*
- *Täsmennetään sopimuspalokunnan määritelmää ja arvioidaan terveystarkastusten laajentaminen sopimuspalokuntiin ja vapaaehtoistoimintaan.*
 - *Millä rajauksella terveystarkastuksia laajennettaisiin? Tuottaisi joka tapauksessa uusia kustannuksia.*
- *Tehdään Suomen ja Yhdysvaltojen välillä tehdyn puolustusyhteistyösopimuksen edellyttämät muutokset pelastuslakiin ja pelastustoimen järjestämislakiin.*
- *Ulkoiseen pelastussuunnitelmaan lievennyksiä Seveso III direktiivin mahdollistamissa rajoissa.*
- *Metsäpalojen tähystyksen järjestämisvastuun siirto sisäministeriöön.*
- *Valtion vastuu koulutuksesta; Helsingin pelastajakoulun rahoitus valtion varoista.*
- *Arvioidaan ja täsmennetään öljy- ja aluskemikaalivahinkoja koskeva sääntely.*

Kelpoisuudet

- *Arvioidaan ja tehdään tarvittavat muutokset pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukseen.*
- *Arvioidaan ja mahdollisuuksien mukaan poistetaan sääntely erivapaudesta.*
- Tulkinnan tiukentaminen heikentäisi vakavalla tavalla käytettävissä olevien resurssien hyödyntämistä harva-alueilla. Tilanne jo nyt kriittinen myös sopimuspalokuntien osalta.
- Tiukka tulkinta pelastustoiminnasta ja sen rajoista ja muodoista olisi ongelmallinen;
 - Esimerkiksi tilannekeskus- ja johtokeskustyöskentelyn osalta monialaisuus- ja moniosaaminen ovat tärkeitä toiminnan laadun näkökulmasta arvioituna. Pelastustoiminnan palvelukykyä heikentäisi merkittävästi esimerkiksi palotarkastajien tai viestinnän osaajien hyödyntämisen estyminen.
- Pelastustoiminnan määrittäminen tiukasti profession intressien kautta heikentää pelastustoimen asiantuntijakulttuuria korostamalla liian yksipuolista näkökulmaa tehtäväkenttään ja on samalla omiaan heikentämään palveluintegraation edellytyksiä.

Saavutettavuus*

- Säädoistasolla vaatimus pelastustoiminnan saavutettavuudesta on määritelty periaatteena: *"toiminnan suunnittelun ja toteutuksen tulee perustua alueen uhkiin ja riskeihin"*.
 - *= kuinka nopeasti pelastustoiminnan yksikkö tavoittaa asiakkaan ja aloittaa tehokkaan pelastustoiminnan. Mittaamisen yksikkönä on aika hälytyksestä.
 - Sisäministeriön julkaisu Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje on päivityksessä.
- Oikeusvaltioperiaatteen ja demokratian näkökulmasta vallalla on erikoinen tilanne.
 - AVI tulkitsee sisäministeriön em. ohjeen velvoittavana, kuten ohje olisi säädös, eikä vaihtoehtoisen ohjauksen väline.
 - Hallinto-oikeus on tulkinnut, että ohjetta voidaan tulkita velvoittavana huomioimatta hyvinvointialueelle lailla turvattua itsehallinnollista luonnetta, josta esimerkkinä on lainsäädännössä aluevaltuustolle osoitettu tehtävä pelastustoimen palvelutason päättämisestä.
 - Toimintavalmiuden suunnitteluohjeen valmistelussa ei ole huomioitu näitä säädöspohjaan liittyviä, tiedossa olevia ongelmia.

Saavutettavuuden parantaminen euroina ja vaikutuksina

- Hyvilissä on koottu tilannetietoa aluehallintovirastojen (AVI) esittämistä vaatimuksista toimintavalmiuden parantamiseksi.
 - Puutteita saavutettavuudessa ohjeen perusteella -> korjausmääräys -> uhkasakkouhka -> kustannusvaikutukset hyvinvointialueelle vaikutusta ja kustannushyötyä arvioimatta.
- Montako miljoonaan saa maksaa se, että toimintavalmius tietyssä maantieteellisessä pisteessä (riskiruudussa) paranee esimerkiksi keskimäärin 30 sekunnilla, ja mikä on saavutettavuuden paranemisen tosiasiallinen merkitys vahinkojen vähentämisessä ja rajoittamisessa?
- Laki voi estää tietoperusteisen ja järkevän suunnittelun sekä järjestämisen aluevaltuuston päättämällä tavalla, mutta ohje ei sitä saa tehdä.

Ohjauksessa paljon korjattavaa

- Ohjaus tulisi toteuttaa säädöksillä, mikä edellyttää ohjeisiin verrattuna huomattavasti laajemman vaikutusten arvioinnin sekä asianmukaiset osallistumis- ja kuulemiskäytänteet.
- Ohjeiden laadinnassa ei olla toteutettu asianmukaisia kustannusvaikutusanalyyssejä, eikä todettu valtion rahoitusvastuuta osoitettaessa uusia velvoitteita.
- Ohjeiden antamisen yhteydessä vaikutusten arviointi on jäänyt vajaaksi ja siksi ohjeet ovat tuottaneet palvelujen toteutuksen kannalta epätarkoituksenmukaisia ja vaikeasti korjattavia toiminnallisia seuraamuksia.
- Valtion ohjauksen olisi oltava strategista ja vain keskeisimpiin järjestämisen periaatteisiin keskittyvää, ja tällä on suora vaikutus valtion ohjauksessa tarvittavan tiedon tarkkuustasoon.

HYVI
NVOINTI
ALU EYH
TI ÖV
ÄL **HYVIL** FÄ
RDS OMR
ÅDESBOL
AGET

Kiitos mielenkiinnosta!

Vesa-Pekka Tervo

Pelastustoimen kehittämisspäälikkö

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy

+358 9 771 2353

Vesa-Pekka.Tervo@hyvil.fi

@VPTervo

www.hyvil.fi